

Meedoen in Bergen

Drie decentralisaties:

Vooruitzicht op veranderingen in het
maatschappelijk domein

Gemeente Bergen (NH)

10 september 2013

Inhoud

1. Inleiding	2
1.1 Visie herijken.....	2
1.2 Transformatie	2
1.3 Waarom nu een visie?	3
1.4 Leeswijzer	3
2. Strategisch kader	4
2.1 Wat willen wij bereiken en waarom?	4
2.2 Hoe ziet dat er uit en wat is daarvoor nodig?	4
3. Meedoen in Bergen	5
3.1 Doelgroepen: voor wie doen we het?	5
3.2 Ondersteuning: wat doen we?	7
3.3 Rol van de overheid	7
3.4 Problematiek mensen versus de inzet van de gemeente.....	8
3.5 Uitvoering: hoe doen we dit?	10
4. Vervolgstappen en planning	13
4.1 Ontwikkeling integraal beleidskader.....	13
4.2 Proces	14
4.3 Randvoorwaarden	15
4.4 Planning.....	16
Bijlage 1: Verklarende woordenlijst	17
Bijlage 2: Wijzigingen in het gemeentelijk takenpakket	22

1. Inleiding

In het kader van de decentralisaties van awbz, jeugdzorg en participatie vinden in de periode tot 1 januari 2015 veel ontwikkelingen plaats. De doelgroepen, problematiek en (zorg)aanbieders gerelateerd aan deze drie decentralisaties overlappen voor een belangrijk deel. Om deze reden heeft de gemeente Bergen ervoor gekozen de drie decentralisaties integraal op te pakken.

1.1 Visie herijken

Om de gemeente op deze ontwikkelingen voor te bereiden is begin 2012 de startnotitie 'Drie decentralisaties: het maatschappelijk domein in ontwikkeling' opgesteld. Hierin is opgenomen wat wij als gemeente voor onze mensen willen bereiken:

We streven naar een maatschappij waarin onze burgers zelfredzaam zijn en zich bij elkaar betrokken voelen. Een maatschappij die de mogelijkheden biedt aan haar burgers om collectief en individueel tot ontplooiing te komen. Daar waar burgers kwetsbaar zijn faciliteert de gemeente dat burgers ondersteuning vinden zodat zij weer zelfredzaam worden en op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving.

Anderhalf jaar na deze startnotitie is het moment om deze visie op onderdelen te herijken. We hebben de missie en visie nu apart beschreven en nader geconcretiseerd. Aanleiding voor de herijking zijn de ontwikkelingen rondom het regeerakkoord Rutte II, het Sociaal Akkoord, het Zorgakkoord en de inzichten die de afgelopen periode zijn opgedaan bij de voorbereiding van de drie decentralisaties.

1.2 Transformatie

Bergen is van mening dat een grote verandering nodig is om de decentralisaties met de beperkte budgetten te kunnen uitvoeren. Daarom willen we de transitie oppakken als een *transformatie* naar een integrale benadering van het maatschappelijke domein.

Er spelen een aantal inhoudelijke factoren een rol:

- Het besef dat problemen van mensen soms op meerdere levensgebieden tot uiting komen en dat voor effectieve ondersteuning een afgestemde aanpak noodzakelijk is.
- De groeiende nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van mensen om hun leven - eventueel met behulp van anderen - zelf in te richten (vaak aangeduid als De Kanteling).
- Het streven om mensen een bijdrage te laten leveren aan de samenleving. Bijvoorbeeld als wederdienst voor het krijgen van een uitkering. Maar ook omdat bij een terugtrekkende overheid een grotere inzet en betrokkenheid van burgers bij kan dragen aan leefbaarheid en sociale cohesie (denk bijvoorbeeld aan vrijwilligerswerk en mantelzorg).
- De keuze om taken en verantwoordelijkheden steeds meer te decentraliseren en neer te leggen op het niveau waarop problemen en uitdagingen zich voor doen, zodat beter kan worden aangesloten op de behoeften van burgers (ofwel de gemeente als eerste overheid).
- De noodzaak tot beperking van de overheidsuitgaven om de financiële positie van Nederland gezond te houden en het sociaal stelsel betaalbaar.

Is er een alternatief? Kunnen we de nieuwe taken met minder middelen uitvoeren zonder die transformatie? Op het eerste gezicht lijken er twee andere wegen open te staan, waarbij we de inhoud van de taken zoveel mogelijk ongewijzigd laten en alleen het financiële tekort proberen op te lossen. De ene mogelijkheid om dat te doen is bezuinigen op alle voorzieningen ('kaasschaafmethode') of het afbouwen van specifieke voorzieningen. De andere manier is dat er geld vanuit andere gemeentelijke domeinen wordt vrijgemaakt. Beide zijn feitelijk geen optie; ze lossen namelijk het achterliggende maatschappelijke probleem niet op. Het systeem dat de afgelopen jaren in Nederland is opgebouwd, is onvoldoende effectief gebleken; er staan nog steeds

veel mensen aan de kant en er komen steeds meer kinderen in de jeugdzorg. Bezuinigen door simpelweg overal een beetje geld weg te halen lost dat niet op en werkt eerder averechts. Door een generieke korting komen de kwetsbaarste groepen nog meer in de knel. Ook het bijpassen met andere middelen is niet de keuze die we moeten maken; dat zal alsmaar meer geld vergen totdat de balans in de gemeentelijke uitgaven echt zoek is en de problemen op andere terreinen daardoor ook nog toenemen. Kortom, er is een fundamentele verschuiving of *transformatie* nodig.

1.3 Waarom nu een visie?

Om de transformatie te kunnen bewerkstelligen zijn keuzes nodig. Om deze keuzes te kunnen maken is het belangrijk alle ontwikkelingen tegen het licht van één visie te houden. De gezamenlijke visie vormt op lange termijn een perspectief op de transformatie in het maatschappelijk domein. Daarnaast geeft deze herijkte visie richting aan de drie decentralisaties en de afzonderlijke transitie op korte termijn. De gezamenlijke opgaven geven de route aan naar een maatschappij waarin 'meedoen' steeds belangrijker wordt. De visie definieert heldere rollen van relaties tussen lokale overheid, maatschappelijke partners en burgers. Deze visie is in dit document beschreven.

In de loop van de implementatiefase van de drie decentralisaties zal het wellicht nodig zijn deze visie net als nu nogmaals tegen het licht te houden. De transformatie kost tijd. Gedurende het proces zullen keuzen gemaakt worden die ten gevolge van de dynamiek in het maatschappelijke veld later misschien heroverwogen moeten worden. De visie zal door presenteren, samen leren, experimenteren en uiteindelijk organiseren betekenis krijgen. Het is dan ook van belang om de gezamenlijke visie met elkaar te delen en vast te stellen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op het strategische kader van waaruit we de drie decentralisaties in Bergen vormgeven. Hiervoor beschrijven we onze missie, visie en kernwaarden. In hoofdstuk 3 werken we dit vervolgens uit en bespreken we de doelgroepen die we ondersteuning bieden, wat de inhoud is van deze ondersteuning en hoe wij dit organiseren. Waar mogelijk koppelen we dit aan globale beleidsdoelstellingen. Tenslotte beschrijven we in hoofdstuk 4 hoe wij het vervolgproces vormgeven en onder welke randvoorwaarden. Ter toelichting is in bijlage 1 een begrippenlijst opgenomen en in bijlage 2 een overzicht van alle nieuwe gemeentelijke taken.

2. Strategisch kader

2.1 Wat willen wij bereiken en waarom?

De invoering van de drie decentralisaties is ingebed in verschillende maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Hier sluiten we in Bergen nauw op aan. Waar mogelijk en wenselijk brengen we echter lokale accenten aan. Onderstaande missie geeft aan wat we in Bergen beogen te bereiken met de invoering van de drie decentralisaties:

MISSIE

De mensen van de gemeente Bergen zijn zelfredzaam, nemen individueel en gezamenlijk hun verantwoordelijkheid en doen mee op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Hierdoor kunnen zij zich zowel collectief als individueel ontplooiën en dragen zij bij aan de sociale samenhang en economie van Bergen.

Bij deze missie hanteren wij de volgende kernwaarden:

- **Zelfredzaamheid:** het vermogen van mensen om hun leven zelf in te richten en hier indien nodig hulp van anderen bij te vragen, zowel fysiek (lichamelijk) als sociaal (welbevinden).
- **Verantwoordelijkheid:** het hebben van een actieve houding, zorgen voor jezelf, voor anderen en je omgeving en het vragen of bieden van ondersteuning van of aan anderen indien dit nodig is.
- **Ontplooiën:** het ontwikkelen en benutten van je mogelijkheden en capaciteiten (om deel te nemen aan het arbeidsproces en in de samenleving).
- **Sociale samenhang:** mensen hebben aandacht voor elkaar en helpen elkaar waar nodig. Zo ontstaat onderlinge betrokkenheid en zelf-/samenredzaamheid.

2.2 Hoe ziet dat er uit en wat is daarvoor nodig?

De gemeente Bergen zet zich actief in om bovenstaande missie te kunnen realiseren. Hierbij gaan we uit van de volgende visie:

VISIE

Mensen benutten al hun mogelijkheden en investeren in hun kansen om mee te doen. De gemeente ondersteunt hen hierbij indien dat nodig is. Deze steun kenmerkt zich door nabijheid en is effectief doordat de gemeente samenwerkt met relevante partners¹, verbinding legt tussen leefdomeinen² en mensen aanspreekt op hun individuele en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Bij deze visie hanteren wij de volgende kernwaarden:

- **Nabijheid:** om goed aan te kunnen sluiten op maatschappelijke problematiek op gemeente, wijk- en individueel niveau biedt de gemeente ondersteuning zo dicht mogelijk bij mensen aan of laat dit zo dichtbij mogelijk aanbieden.
- **Samenwerking en verbinding:** (regionale) samenwerking tussen de gemeente(n), werkgevers en maatschappelijke organisaties biedt mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt of lichamelijke of psychische beperkingen meer kans om mee te doen. De gemeente ziet samenwerking als een bundeling van krachten om de klant en zijn behoeften centraal te stellen.

¹ Zoals bijvoorbeeld re-integratiebureaus, welzijnsinstellingen en zorgaanbieders.

² Hierbij gaat het om de domeinen zorg, werk, inkomen, welzijn, wonen, onderwijs en veiligheid.

3. Meedoen in Bergen

3.1 Doelgroepen: voor wie doen we het?

Vanaf januari 2015 zijn de decentralisaties van kracht en start de gemeente Bergen met de uitvoering van deze deels nieuwe taken voor een, voor de gemeente, deels nieuwe doelgroep. De meerderheid van de inwoners van Bergen is zelfredzaam en redt zich prima op eigen kracht en een groot deel van hen zet zich belangeloos in voor anderen. Een klein deel van de mensen is gedeeltelijk zelfredzaam, waarbij de duur en de mate van verminderde zelfredzaamheid zeer divers is. Mensen die minder zelfredzaam zijn kunnen een beroep doen op hun eigen netwerk en/of een ondersteuningsvraag stellen bij de gemeente.

Onze inwoners krijgen te maken met een nieuwe rolverdeling tussen overheid en burgers. Wij denken dat deze nieuwe rolverdeling vooral kansen biedt. Door de bezuinigingen die het rijk stelt kan het echter ook hier en daar pijn gaan doen. We streven er naar om de zaken voor onze inwoners simpeler, overzichtelijker en doeltreffender te maken. Wij zijn ervan overtuigd zijn dat het mensen sterker maakt als zij meer het heft in eigen handen mogen en kunnen nemen. Dit maakt ook dat we, afhankelijk van het vraagstuk, de context en de mogelijke oplossingsrichtingen, moeten durven differentiëren: naar mensen, naar gebieden. Dat betekent dus maatwerk en slimme interventies.

De mensen die vanaf 1 januari 2015 aan (kunnen) kloppen bij de gemeente zijn zeer divers. Voor informatie of ondersteuning op andere het gebied van schuldhulpverlening, thuiszorg, inkomensverstrekking, begeleid wonen en opvoedondersteuning kunnen zij een beroep doen op de gemeente.

Anna

Anna is geadopteerd en woonde de eerste jaren van haar leven thuis bij haar adoptieouders. Anna heeft een autistische stoornis en heeft intensieve begeleiding nodig op het gebied van gedrag. Toen dat thuis niet meer ging is besloten dat Anna beter in De Blauwe Reiger van Heliomare kon gaan wonen. Twee keer in de maand gaat ze naar huis. Anna zit op een school voor voortgezet speciaal onderwijs in Alkmaar en loopt via haar school stage. Haar ouders krijgen ondersteuning bij het opvoeden van Anna.

Tom

Tom is getrouwd met Karin en heeft twee kinderen. Hij was werkzaam als zzp'er in de reclame, maar door het sterk afnemen van het aantal opdrachten kwam hij in financiële problemen en moest hij stoppen. Zowel hij als Karin zijn nu op zoek naar werk, maar dat is niet gemakkelijk. De financiële problemen leiden thuis geregeld tot spanningen en Tom drinkt daardoor meer dan hij vroeger deed. Tom en Karin krijgen ondersteuning bij het vinden van werk, het aflossen van hun schulden en het aanpakken van Toms drankprobleem.

Harold

Harold woont weer tijdelijk bij zijn ouders. Hij heeft een tijd zelfstandig gewoond, maar dat ging niet meer toen hij als gevolg van een depressie zijn werk verloor. Hij kon het niet opbrengen om zichzelf en zijn woning te verzorgen en onderhouden en veroorzaakte daarmee overlast voor zijn burens. Nu hij weer bij zijn ouders woont gaat dit een stuk beter. Daarnaast krijgt hij iedere week een uur individuele therapie en ontvangt hij inkomensondersteuning. Als het straks weer beter met hem gaat zal hij starten met een re-integratietraject.

Coby

Coby is 73 jaar en woont al haar hele leven in Bergen. Haar man is overleden en ze heeft geen kinderen of kleinkinderen. Doordat haar reumatische klachten de laatste jaren sterk zijn toegenomen, is ze minder goed in staat om zelf boodschappen en haar huishouden te doen. Daar wordt ze nu bij geholpen door een vrijwilliger. Die heeft ook tijd om wekelijks een kopje koffie met haar te drinken waardoor Coby zich minder eenzaam voelt. Doordat zij daarnaast een traplift heeft gekregen, kan ze gewoon thuis blijven wonen.

Bovenstaande voorbeelden laten zien hoe verschillend de (hulp)vragen van mensen kunnen zijn. Zij hebben ook één ding gemeen. Zowel Anna, Tom, Harold als Coby hebben te maken met zaken die hun belemmeren of kunnen gaan belemmeren bij het meedoen thuis, op school, op hun werk, op straat of op bijvoorbeeld de sportvereniging. In Bergen maken we in dit kader een onderscheid tussen drie vormen van meedoen:

1. *Deelnemen aan de samenleving*

Dit is de meest basale vorm van meedoen. Een belangrijk aspect van deelnemen aan de samenleving is sociaal contact. Meedoen betekent in dat opzicht dat een inwoner contact onderhoudt met familie, vrienden, burens of kennissen en dus niet geïsoleerd thuiszit. Maar ook andere basale zaken zijn elementen die de mate van deelnemen aan de samenleving bepalen, zoals jezelf kunnen verplaatsen, wonen in schoon huis en in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

2. *Deelnemen aan of voorbereiden op de arbeidsmarkt*

Daarnaast onderscheiden we arbeidsparticipatie als aparte vorm van meedoen. Wanneer iemand in loondienst is of werkt als zelfstandig ondernemer, neemt hij deel aan het arbeidsproces. Het volgen van onderwijs of scholing kan in dit perspectief gezien worden als het voorbereiden op of vergroten van de kansen op deelname aan het arbeidsproces.

3. *Bijdragen aan de samenleving*

Een derde manier van meedoen is bijdragen aan de samenleving. Deze vorm heeft een ander karakter dan de eerste twee vormen van meedoen. Deelnemen aan de samenleving en de arbeidsmarkt hebben namelijk betrekking op het individu zelf. Wanneer iemand iets doet voor een ander draagt hij bij aan de samenleving. Mensen die bijdragen aan de samenleving blijven hiernaast ook langer vitaal, doordat ze meedoen. Voorbeelden zijn mantelzorg, vrijwilligerswerk en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

In Bergen vinden wij het belangrijk om deze drie vormen van meedoen te stimuleren en stellen wij ons de volgende zaken ten doel³:

---

³ Dit zijn globale beleidsdoelstellingen die we in 2013 - 2014 nader operationaliseren en kwantificeren

- a. Toename van het aantal mensen dat deelneemt / blijft deelnemen aan de samenleving
- b. Toename van het aantal mensen dat deelneemt aan of zich voorbereidt op de arbeidsmarkt
- c. Toename van het aantal mensen dat bijdraagt aan de samenleving

3.2 Ondersteuning: wat doen we?

Ons streven is ervoor te zorgen dat iedere inwoner maximaal meedoet en dat wij als gemeente alleen ingrijpen of ondersteunen indien dit nodig is. Uitgangspunt is dat 80% van de mensen op eigen kracht meedoet al dan niet in een samenspel met hun (sociaal) netwerk: bijvoorbeeld met de inzet van familie, vrienden, burens of instellingen als maatschappelijk instrument. We zien daarbij het werken met sociaal wijkteams als belangrijk hulpmiddel. Aan de ene kant is de schaal van de wijk zodanig dat mensen sneller overzicht hebben. Aan de andere kant is de wijk een plek waar mensen met elkaar het samenleven gestalte geven. Gemeente Bergen en maatschappelijke partners zijn de afgelopen periode ook al gestart met het vorm en inhoud geven aan het werken met sociale wijkteams. Hiermee stimuleren we de zelfredzaamheid en de samenredzaamheid van onze mensen.

Zoals de voorbeelden van Anna, Tom, Harold en Coby laten zien, is in sommige gevallen echter meer nodig om te faciliteren dat mensen mee kunnen doen aan de samenleving en de arbeidsmarkt en hebben zij hierbij ondersteuning nodig. De scheidslijn tussen deze twee groepen mensen ligt voor de gemeente Bergen bij de mate van zelfredzaamheid: alleen als een inwoner het niet zelf of met hulp van anderen kan oplossen, is ondersteuning wenselijk.

3.3. Rol van de overheid

De drie transitieën gaan gepaard met een rolverschuiving voor onze gemeente. Een groter beroep op eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid en een integrale aanpak met effectieve voorzieningen, betekent een andere, regisserende rol. Met als centraal thema: 'van zorgen voor, naar zorgen dat'. We bieden niet automatisch voorzieningen, maar vragen van iedereen om verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen leven; om primair zelf te bepalen wat de vraag dan wel behoefte is en zelf of met hulp van anderen tot een oplossing te komen. Pas waar dat niet lukt biedt de gemeente voorzieningen aan. Die ondersteuning bestaat dan niet uit het overnemen van het probleem en de oplossingen maar uit faciliteren, versterken van de eigen regie en/of vergroten van het netwerk. De komende periode werken we nader uit hoe we als gemeente het 'zorgen dat' gaan invullen, en waar het nodig is om toch te 'zorgen voor' in de vorm van een vangnet.

We vertrekken vanuit het perspectief dat de samenleving niet perfect is -en hoeft te zijn en de overheid niet overal verantwoordelijk voor is -en kan zijn. We accepteren daarmee ook dat risico's niet uit te sluiten zijn. We vinden een aangrijpingspunt bij de veiligheid van een individu en die van de omgeving. Daar waar de veiligheid van mensen in gevaar is, ligt een reden voor de overheid om in te grijpen. Moment en manier van ingrijpen is afhankelijk van het onderliggende probleem. Bij analyse van de situatie worden ook de geschiedenis en context betrokken (waar komt het gevaar vandaan, hoe, waar en wanneer uit het zich; causaliteit, samenloop?). Tenslotte is de wil van mensen zelf uiteraard bepalend voor mogelijk ingrijpen. Het is niet aan de overheid om maatschappelijke participatie te vereisen, behalve als er een beroep op inkomen bij de overheid wordt gedaan. Participeren begint bij mensen zelf. Hoever gaan we om participatie van individuen te stimuleren? Als de veiligheid in gevaar is, dan grijpen we als overheid in. Als er een vraag voor inkomensondersteuning of hulp bij de aanpak van schulden komt, dan kunnen we als overheid eisen stellen.

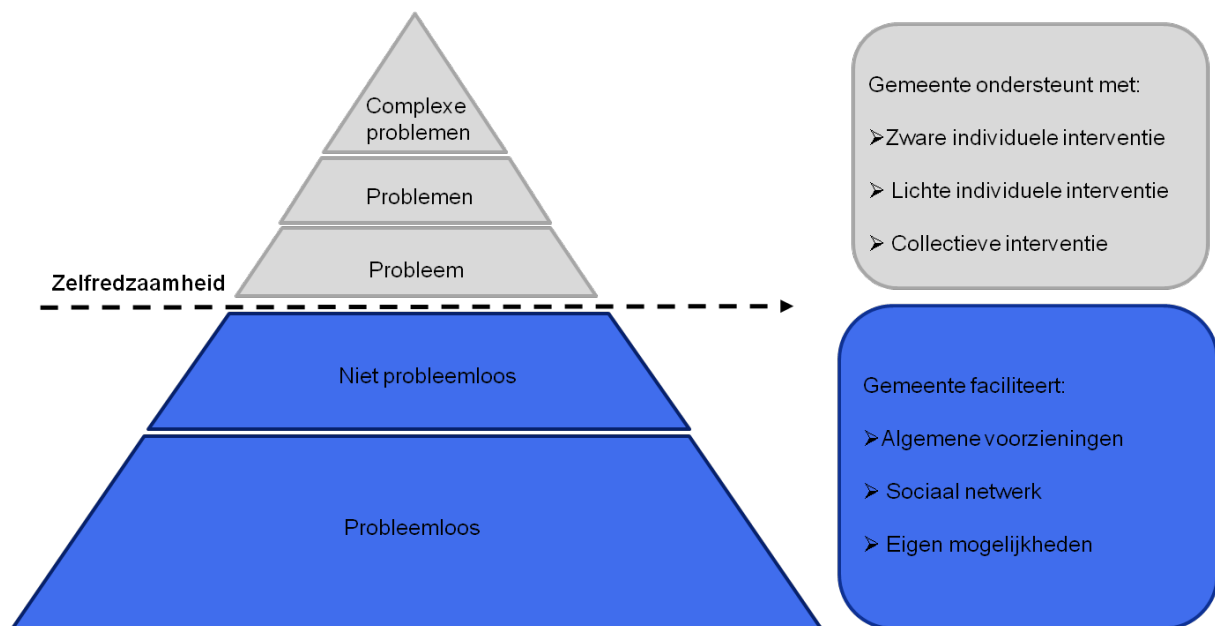

De drie transities hebben als gevolg dat de gemeente verantwoordelijk wordt voor bijna de gehele niet-medische ondersteuning aan onze inwoners. Omdat gemeenten niet alle kennis zelf in huis hebben, moeten gemeenten voor het aanbieden van deze ondersteuning samenwerken met en opdracht geven aan een groot aantal zorg- en dienstverleners. Dit zijn onze maatschappelijke partners. Als gemeente krijgen we met andere woorden een regierol: op basis van wetgeving zijn we verantwoordelijk voor de totstandkoming en deels uitvoering van beleid, maar zijn we daarbij tegelijkertijd in sterke mate afhankelijk van de medewerking van anderen (zowel burgers, maatschappelijke organisaties als andere regionale of landelijke overheden⁴).

Tenslotte kunnen we nog een onderscheid maken naar het soort instrumenten dat wij of onze maatschappelijke partners inzetten voor mensen. Over het algemeen kunnen we stellen: hoe ernstiger de problematiek, hoe groter en zwaarder de behoefte aan ondersteuning.

3.4. Problematiek mensen versus de inzet van de gemeente.

In dit figuur hebben we bovenstaande opmerkingen over de ondersteuning van mensen samengevat. Hierbij focussen we specifiek op de inzet van de gemeente (en maatschappelijke partners die in opdracht van de gemeente optreden) en niet op maatschappelijke organisaties die zelfstandig taken uitvoeren op het maatschappelijk domein (zoals beschreven in bijlage 2).

Figuur 1 Problematiek mensen versus inzet gemeente

⁴ Een overzicht van de huidige en nieuwe gemeentelijke taken en die van maatschappelijke partners is opgenomen in bijlage 2.

a. Faciliteren van zelfredzame mensen (de (niet) probleemlozen)

Het merendeel van de mensen van Bergen doet probleemloos op eigen kracht mee of bereidt zich daar op voor. Mensen onderhouden contacten, kunnen zich verplaatsen en voorzien in hun levensonderhoud. Mensen doen vrijwilligerswerk of een vorm van mantelzorg. En veel mensen doen mee aan het arbeidsproces door in loondienst te zijn of als zelfstandige te werken.

Daarnaast zijn er mensen die weliswaar niet probleemloos meedoen, maar die op eigen kracht, met behulp van hun sociaal netwerk en via algemene voorzieningen voor oplossingen zorgen. Een inwoner die werkloos raakt, kan bijvoorbeeld weer deelnemen aan het arbeidsproces doordat hij een nieuwe baan vindt via zijn oud-collega's (netwerk) of via een uitzendbureau (algemene voorziening). Of kan een inwoner die slecht ter been is met zijn burens afspreken dat zij boodschappen meenemen, komt een 'maatje' langs voor sociaal contact en regelt iemand via zijn familie de schoonmaak.

In de basis van de piramide neemt de gemeente Bergen vooral een faciliterende en stimulerende rol in. Het streven is dat mensen vooral zelf, eventueel met behulp van hun netwerk of algemene voorzieningen, ervoor kunnen zorgen dat zij deelnemen aan de samenleving en de arbeidsmarkt. De gemeente Bergen zet stevig in op preventie, om te voorkomen dat burgers een beroep moeten doen op ondersteuning door de overheid. Dit vinden we belangrijk omdat we willen voorkomen dat er direct complexere ondersteuning, zorg of een inkomensvoorziening ingezet moet worden. De inzet kan gericht zijn op het stimuleren van gezond bewegen, een wijkgerichte aanpak waarmee gemeente, maatschappelijke partners en bewoners een impuls geven aan de sociale samenhang (via het sociaal wijkteam). De invulling kan ook gaan om informatie en lichte ondersteuning bij de opvoedvragen in de het Centrum voor jeugd en gezin en om versterking van het onderwijs. Wij gaan er vanuit dat deze preventieve inzet kosteneffectief werkt: zelfredzaamheidsproblemen worden eerder aangepakt, waardoor verergering van de problematiek en daarmee vaak gepaard gaande kosten worden voorkomen.

Om deze reden investeren we in toegankelijke algemene voorzieningen. Algemene voorzieningen zijn er in allerlei soorten en maten. Van sociaal-culturele voorzieningen, sportfaciliteiten en informele (buurt-)zorg tot openbaar vervoer, rolstoeltoegankelijke gebouwen en levensloopbestendige woningen. Het reikt te ver om al deze voorzieningen in deze nota te bespreken. In het algemeen geldt dat onze aandacht bij het (laten) aanbieden van deze voorzieningen altijd uitgaat naar het bevorderen van de participatie van mensen uit Bergen. Voor meer informatie verwijzen we naar de digitale EigenKrachtWijzer of de gids 'Meedoen in Bergen'⁵.

Daarnaast bevorderen we ook dat mensen zelf actief bijdragen aan de samenleving. Mensen die bijdragen aan de samenleving, bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk, mantelzorg, maatschappelijke stages of tegenprestaties, kunnen namelijk de informele hulp bieden die iemand anders nodig heeft. Dit kan niet alleen op individueel niveau oplossingen bieden, maar draagt ook bij aan de sociale samenhang in Bergen en het beperken van de gemeentelijke uitgaven.

---

⁵ Op de website www.eigenkrachtwijzerbergen-nh.nl staan adviezen en informatie over de ondersteuning die de gemeente Bergen en (lokale) organisaties kunnen bieden. Voor mensen die niet beschikken over internet is er de gids 'Meedoen in Bergen'.

b. Ondersteuning aan niet zelfredzame mensen (problemen)

Wanneer een inwoner niet zelfredzaam is en een vorm van ondersteuning nodig heeft, kijken we eerst of dat met behulp van algemene voorzieningen of op collectieve wijze kan (een voorziening waarvan meerdere mensen met een vergelijkbare ondersteuningsvraag gebruik kunnen maken). Zo bieden we mensen die zich niet zelfstandig kunnen verplaatsen bijvoorbeeld collectieve vormen van vervoer of mensen die verlegen zitten om sociale contacten de mogelijkheid om anderen te ontmoeten in het buurthuis, een huiskamer of bij de buurtsuper. Maar ook op het terrein van werk en inkomen worden collectieve interventies geboden, bijvoorbeeld in de vorm van sollicitatieworkshops in groepsverband.

Mensen die niet of onvoldoende geholpen zijn met een collectieve voorziening ontvangen ondersteuning op maat. Dit kunnen afhankelijk van wat een inwoner nodig heeft lichte of zware interventies zijn. Bij lichte interventies kan je denken aan een uitkering die een inwoner krijgt tot hij weer werkt heeft gevonden of een opvoedcursus. Zwaardere interventies zijn bijvoorbeeld bewindvoering in het kader van schuldenproblematiek of opname in een verslavingskliniek.

Zoals de voorbeelden van Anna, Tom, Harold en Coby laten zien kunnen mensen ook kampen met zelfredzaamheidsproblematiek op meerdere vlakken. In deze gevallen hebben mensen baat bij de inzet van meerdere (op elkaar afgestemde) interventies. Dit kan in sommige gevallen zeer complex zijn. Bijvoorbeeld omdat er een groot aantal zorg- en dienstverleners betrokken is. Ook kan er sprake zijn van een zodanige urgentie dat de situatie zonder interventies niet verbetert of zelfs verslechtert. In dat geval zullen de gemeente en haar partners gebruik maken van hun zwaarste interventies. Een dergelijk interventie vindt over het algemeen plaats op basis van wettelijke bevoegdheden (bijvoorbeeld het uithuis plaatsen van kinderen) of een overeengekomen doorzettingsmacht. Zoals reeds aangegeven kan het zijn dat de gemeente Bergen in dergelijke gevallen geen of slechts een beperkte rol speelt.

Ten aanzien van onze inzet voor onze (zelfredzame en niet zelfredzame) mensen, stellen we ons de volgende zaken ten doel⁶:

- d. Gemeentelijke voorzieningen en interventies zijn bekend bij mensen
- e. Gemeentelijke voorzieningen en interventies zijn effectief en efficiënt
- f. Mensen zijn tevreden over gemeentelijke voorzieningen en interventies

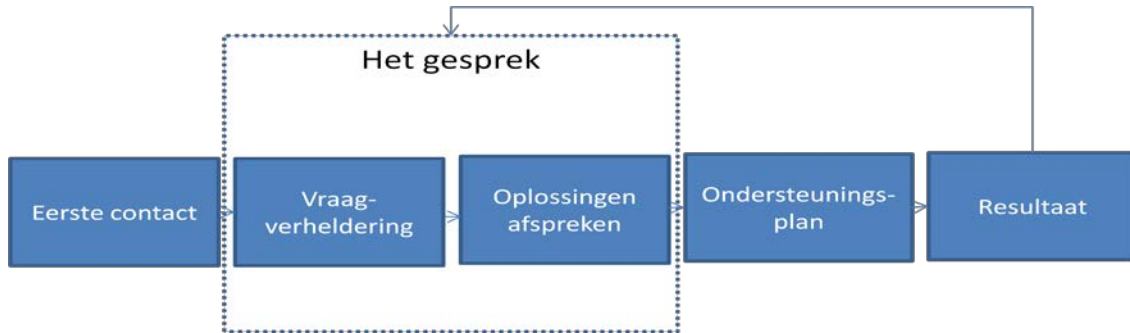
3.5 Uitvoering: hoe doen we dit?

In bovenstaande paragraaf hebben we op hoofdlijnen omschreven wat voor ondersteuning wij mensen in Bergen bieden als zij dit niet zelf - of met hulp van hun netwerk of algemene voorzieningen - kunnen regelen. In deze paragraaf beschrijven wij hoe wij deze ondersteuning organiseren en aanbieden. Hierbij hanteren we een vast stramien. In onderstaande figuur geven we

---

⁶ Dit zijn globale beleidsdoelstellingen die we in 2013 - 2014 nader operationaliseren en kwantificeren (zie ook hoofdstuk 4).

dit klantproces grafisch weer.

Figuur 2 Klantproces voor alle mensen

Eerste contact

Mensen die met een probleem kampen kunnen zelf contact opnemen met de gemeente of met een van de partners van de gemeente. Daarnaast kunnen mensen ook doorverwezen worden door maatschappelijke partners en via cliëntenorganisaties. We streven er naar dat ongeacht waar een inwoner zijn (hulp)vraag neerlegt en met wie hij contact heeft, hij altijd dezelfde informatie en advies ontvangt.

Vraagverheldering en oplossingen afspreken

Na het eerste contact wordt 'het gesprek' georganiseerd. Dit kan met een medewerker van de gemeente zijn of met één van onze maatschappelijke partners. Met dit gesprek doelen we op de dialoog die inwoner en gemeente met elkaar aangaan over de (hulp)vraag van de inwoner en mogelijke oplossingsrichtingen. Het doel is om gezamenlijk de situatie van de inwoner in kaart te brengen, vast te stellen welk resultaat op welk gebied moet worden bereikt en welke oplossingen hier het beste voor kunnen worden ingezet. In sommige gevallen zullen hiervoor meerdere contactmomenten nodig zijn. Uitgangspunt tijdens het gesprek is dat de primaire verantwoordelijkheid voor deelname aan de samenleving en arbeidsmarkt bij de burger zelf ligt; de gemeente en haar partners bespreken met mensen wat zij nodig hebben om hun problemen zelf of met hulp van anderen op te lossen en bieden alleen ondersteuning indien dit niet mogelijk is.

Vaststellen plan

Vervolgens worden de uitkomsten van het gesprek en eventuele afspraken vastgelegd in een gespreksverslag. Onderdeel van dit verslag is een plan. Dit plan dient door beide partijen te worden onderschreven en heeft een zodanige status dat er afspraken op aangegaan kunnen worden en naleving kan worden afgedwongen. Onderdeel van het plan kan de toewijzing door de gemeente van bepaalde voorzieningen of interventies zijn. Daarnaast omvat het afspraken over wie, wat, waar, wanneer en welke actie wordt ondernomen. Het plan is hiermee een:

- gespreksverslag
- leidraad voor uitvoering
- overeenkomst van wederzijdse rechten en plichten
- aanvraag voor voorzieningen en interventies
- toetsingskader voor de resultaatmeting

Resultaat bewaken

Tenslotte worden de afgesproken oplossingen ingezet en wordt een inwoner eventueel doorverwezen naar passende ondersteuning. In dit stadium is het voor de inwoner helder wat hij kan verwachten, wat er van hem wordt verwacht en wie zijn aanspreekpunt is. We streven er hierbij naar om eventuele afstemming met partners optimaal te organiseren en het aantal hulpverleners zo laag mogelijk te houden.

Aanpak bij multiproblematiek

Als de problematiek van niet zelfredzame mensen ingewikkeld is of de inzet van meerdere partijen vraagt kan voor het gesprek en het vervolg van het traject een specialist worden ingezet of een multidisciplinair overleg worden georganiseerd.

Inzet specialist

Soms hebben mensen behoefte aan de inzet van een specialist, zoals een consulent werk en inkomen, psycholoog of maatschappelijk werker. Een specialist kan dus zowel een medewerker van de gemeente zijn, als een medewerker van een van de maatschappelijke partners. Indien we tijdens het eerste contact met een inwoner vaststellen dat de inzet van een niet gemeentelijke specialist nodig is, zorgen we voor een warme overdracht van de inwoner. Als inzet van een gemeentelijke specialist nodig is, zal dit degene zijn die met de inwoner het gesprek voert.

Multidisciplinair overleg

Tenslotte is er een kleine groep mensen die met dusdanige problemen kampt dat inzet van meerdere specialisten wenselijk of zelfs noodzakelijk is. Het kan zijn dat dit duidelijk wordt tijdens het eerste contact met een klant of tijdens de vraagverheldering. Het kan ook zijn dat de urgentie hiervoor ontstaat op het moment dat een inwoner al ondersteuning ontvangt van de gemeente en of maatschappelijke partners. In deze gevallen nemen wij, in overleg met de inwoner, het initiatief voor een multidisciplinair overleg. Tijdens dit overleg wordt – bij voorkeur in aanwezigheid van de inwoner - de problematiek in kaart gebracht, gewenste resultaten benoemd en oplossingen afgesproken. Ook dit wordt vastgelegd in een plan. Voor het bewaken van de integrale aanpak kan een zorgcoördinator worden benoemd.

Ten aanzien van de uitvoering van onze inzet, hanteren wij de volgende doelstellingen⁷:

- g. De vraagverheldering is van hoge kwaliteit: achterhalen van de vraag achter de vraag
- h. De gekozen oplossingen zijn van hoge kwaliteit: zo licht mogelijk en gericht op maximaal resultaat
- i. De samenwerking met maatschappelijke partners verloopt conform afspraken en draagt bij aan het behalen van de gewenste resultaten

⁷

Dit zijn globale beleidsdoelstellingen die we in 2013 - 2014 nader operationaliseren en kwantificeren (zie ook hoofdstuk 4).

4. Vervolgstappen en planning

4.1 *Ontwikkeling integraal beleidskader*

Op basis van de in deze notitie gepresenteerde visie op de drie decentralisaties, ontwikkelen we de komende periode een integraal beleidskader, die medio 2^e halfjaar 2014 door de raad wordt vastgesteld. In dit beleidskader operationaliseren en kwantificeren we de in voorgaande hoofdstukken genoemde beleidsdoelstellingen:

- a. Toename van het aantal mensen dat deelneemt aan de samenleving
- b. Toename van het aantal mensen dat deelneemt aan of zich voorbereidt op de arbeidsmarkt
- c. Toename van het aantal mensen dat bijdraagt aan de samenleving
- d. Gemeentelijke voorzieningen en interventies zijn bekend bij mensen
- e. Gemeentelijke voorzieningen en interventies zijn effectief en efficiënt
- f. Mensen zijn tevreden over gemeentelijke voorzieningen en interventies
- g. De vraagverheldering is van hoge kwaliteit: achterhalen van de vraag achter de vraag
- h. De gekozen oplossingen zijn van hoge kwaliteit: zo licht mogelijk en gericht op maximaal resultaat
- i. De samenwerking met maatschappelijke partners verloopt conform afspraken en draagt bij aan het behalen van de gewenste resultaten

We zullen deze beleidsdoelstellingen namelijk pas kunnen concretiseren als er meer inzicht is in het aantal mensen dat – met gemeentelijke ondersteuning – deelneemt aan de samenleving, zich voorbereidt op de arbeidsmarkt of een bijdrage levert aan de samenleving etc., Daarvoor is het noodzakelijk dat we een startfoto ontwikkelen voor de nieuwe doelgroep die overkomt van 3 transitie. We streven ernaar deze startfoto medio december 2013 aan uw raad ter besluitvorming te kunnen voorleggen.

Het integraal beleidskader 3D vullen we de komende periode stapsgewijs nader in. Dit doen we door in dit document antwoord te geven op verschillende, nauw met elkaar samenhangende, vragen. In onderstaande figuur hebben we dit schematisch weergegeven.

Figuur 3 Stappenplan integraal beleidskader

Bij het ontwikkelen van het integraal beleidskader 3D moeten we zorgen voor horizontale afstemming tussen de verschillende onderdelen van het beleidskader (de tweezijdige pijlen). Instrumenten moeten bijvoorbeeld nauw aansluiten op de doelstellingen die worden nagestreefd. Daarnaast moeten we zorgen voor verticale afstemming tussen de drie decentralisaties (de drie verschillend gekleurde blokken) en is het de uitdaging te komen tot een integrale benadering. Tenslotte maken we hierbij voortdurend de afweging wat lokaal kan/moet en wat regionaal kan/moet.

4.2. Proces

De drie decentralisaties hebben als gevolg dat de gemeente verantwoordelijk wordt voor bijna de gehele niet-medische ondersteuning aan onze inwoners. Dit brengt een transformatie in denken met zich mee op bestuurlijk niveau (welke aspecten zijn belangrijk, welke keuzes maken we), organisatorisch niveau (hoe organiseren we de nieuwe taken binnen de gemeente en binnen het maatschappelijk veld) en op maatschappelijk niveau (welke rol krijgen maatschappelijke partners en hoe gaan onze mensen om met deze verandering?).

Om de Bergense visie op de drie decentralisaties in het maatschappelijke domein te realiseren is het van belang om het proces meer en verder vorm te geven. Voor het bestuurlijke proces, de organisatieverandering, het maatschappelijke proces en de communicatie worden hier stappen geformuleerd, die nader uitwerking & uitvoering behoeven.

Bestuurlijk proces

Met deze notitie geeft de gemeente Bergen een gezamenlijke visie op de drie decentralisaties in het maatschappelijke domein. Naar verwachting vindt besluitvorming door de Raad plaats in november 2013. Het college stelt belangrijke partners zoals de Wmo raad, het directie overleg onderwijs, CJG en andere maatschappelijke partners graag in de gelegenheid om een reactie op dit document mee te geven. Nadat de raad de dit document heeft vastgesteld wordt de visie besproken met bovengenoemde partijen. Zoals eerder verwoord zal de visie door presenteren, samen leren, experimenteren en uiteindelijk organiseren betekenis krijgen. Genoemde partners zullen gedurende de decentralisatieprocessen nadrukkelijk om advies worden gevraagd. De reacties op dit document worden daarna ook meegenomen in de verdere uitwerking van het integraal beleidskader 3D, waarover besluitvorming in de Raad volgt 2^e halfjaar 2014.

Organisatieverandering

De ontwikkelingen in het maatschappelijke domein, met als stevige impuls de drie decentralisaties, vragen om een andere organisatie van de lokale overheid: een overheid die verantwoordelijkheid deelt met burgers en partners, die professionals meer ruimte, bevoegdheden en verantwoordelijkheid geeft en streeft naar meer maatwerk, een integrale benadering en (regionale) lokale organisatie. Dat vergt op sommige punten bijvoorbeeld om minder regel- en processturing en meer resultaatsturing. Bergen werkt het komende jaar verder aan de implementatie van een andere organisatie structuur en cultuur (procesvoorstel integrale toegang).

Maatschappelijk proces

De veranderingen in het maatschappelijke domein zijn veelomvattend en ingrijpend, daarom spreken we ook van transformatie. Dit veranderproces zullen we samen in moeten gaan met alle mogelijke, diverse partners en inwoners, zodat ook zij de rolverschuivingen gaan 'horen, begrijpen en oppakken' en bijdragen aan de transformatie van het maatschappelijke domein. Aangezien de uitgangspunten van de visie vragen om aansluiting bij relevante netwerken en (informele) structuren, om een andere manier van kijken naar en werken met diverse organisaties in de wijken en om een diversiteit in kennis binnen een wijk of doelgroep, zullen we bij de uitwerking van de visie ook de organisaties nauw betrekken die op wijkniveau actief zijn of kennis hebben van een bepaalde groep inwoners en stimulerend zijn in de samenleving.

Communicatie

Deze herijkte visie en de uitwerking ervan worden onderdeel van ons integraal communicatieplan 3D. Dit communicatieplan bevat een specifieke communicatiestrategie, met een duidelijke kernboodschap, gericht op diverse partners en doelgroepen, en concrete voorstellen voor persbenadering, onderhandeling en bijeenkomsten.

4.3 Randvoorwaarden

Bij het ontwikkelen van het beleidskader stellen we het perspectief van de inwoner voorop. Daarnaast hanteren we een aantal organisatorische randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden zijn gebaseerd op onze visie op de drie decentralisaties en geven richting bij het maken van afwegingen en keuzes.

***Efficiency** - We zetten onze aandacht en middelen op zodanige wijze in dat deze in verhouding staan tot de verwachte opbrengsten*

Nederland heeft te maken met economisch zware tijden. Het maken van scherpe maar rechtvaardige keuzes is dan ook noodzakelijker dan ooit. Het is belangrijk dat we ondersteuning en voorzieningen in de toekomst aan kunnen blijven bieden aan personen die dit nodig hebben. Daarbij zullen de te verwachte opbrengsten in verhouding moeten staan met de uitgaven. Hierdoor kunnen ook voor de toekomstige generaties voorzieningen en ondersteuning betaalbaar en toegankelijk blijven.

Daarnaast streven we er naar om het ontstaan of verergeren van zelfredzaamheidsproblemen te voorkomen door preventief en of snel in te grijpen. Hiermee willen we voorkomen dat we het merendeel van onze middelen inzetten voor slechts een klein gedeelte van onze mensen⁸.

Effectiviteit - *Omdat we mensen ondersteunen met een doel – het bevorderen van meedoen– stellen we het effect dat van onze inspanningen uitgaat centraal.*

In de uitvoering van onze nieuwe taken willen we - meer dan voorheen – kijken naar de resultaten van onze inspanningen. We sturen daarmee niet alleen op de hoeveelheid geld en tijd die we in ondersteuning stoppen (input) of op de precieze producten of diensten die we leveren (output), maar nadrukkelijk ook op de (maatschappelijke) effecten die we daarmee bereiken (outcome, resultaten). We formuleren in dit kader concrete doelstellingen ten aanzien van het aantal mensen dat deelneemt of blijft deelnemen aan de samenleving, het aantal mensen dat deelneemt aan de arbeidsmarkt en het aantal mensen dat bijdraagt aan de samenleving.

Nabije dienstverlening –*De gemeente Bergen is toegankelijk voor haar mensen en zorgt dat informatie en indien nodig ondersteuning beschikbaar en dichtbij georganiseerd is.*

We vinden het belangrijk dat onze mensen met al hun vragen en behoeften met betrekking tot het maatschappelijk domein terecht kunnen in de gemeente Bergen. Indien mensen ondersteuning nodig hebben, zorgen we dat deze ondersteuning dicht bij de inwoner wordt georganiseerd en – indien er sprake is van meerdere betrokken partijen – dat deze ondersteuning wordt geboden vanuit een gezamenlijk plan. We voorkomen hiermee dat mensen worden ondersteund door meerdere partijen zonder dat die partijen dit van elkaar weten. Als gemeente zien we er op toe dat het netwerk goed functioneert en dat burgers met meervoudige problematiek de ondersteuning krijgen die nodig is. Indien nodig nemen we hierbij de rol van procescoördinator op ons waardoor we niet alleen op casusniveau onderdeel van het netwerk (kunnen) zijn, maar tevens ook de coördinator van het gehele netwerk.

4.4 Planning

In de voorliggende periode zullen onderdelen van het beleidskader worden uitgewerkt en ter beoordeling worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Uiteindelijk zullen deze onderdelen worden gebundeld in een nota die naar verwachting in de tweede helft van 2014 wordt voorgelegd aan de raad.

---

⁸

Er wordt in dit geval vaak gesproken over de 80-20 regel: 80% van de gemeentelijke middelen wordt ingezet ter ondersteuning van de 20% mensen die kampt met de grootste problematiek.

Bijlage 1: Verklarende woordenlijst

Algemene voorzieningen

Algemene maatregelen die voor iedereen die daar behoefte aan heeft op eenvoudige wijze (zonder ingewikkelde aanvraagprocedure) te verkrijgen en te gebruiken zijn.

(Kern) Awbz

Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De AWBZ dekt medische kosten die niet onder de zorgverzekering vallen en die door bijna niemand zelf op te brengen zijn. Per 2015 wordt de huidige AWBZ vervangen door een kern-AWBZ die alleen de zwaardere zorg voor gehandicapten en ouderen omvat. De andere taken worden gedecentraliseerd naar gemeenten.

Drie decentralisaties

Hiermee worden de decentralisaties binnen drie onderdelen van het maatschappelijke domein aangeduid die per januari 2015 van kracht zijn:

1. Op het gebied van Maatschappelijke Ondersteuning gaat het om de begeleiding uit de AWBZ en zal ingezet gaan worden op het scheiden van wonen en zorg.
2. Op het gebied van Werk en Inkomen gaat het om de invoering van de Participatiewet.
3. Op het domein van Jeugd en Onderwijs gaat het om de invoering van een nieuwe Jeugdwet. Daarnaast zal de Wet Passend Onderwijs per 1 augustus 2014 van kracht zijn.

Gesprek

Het eerste contact met een professional, na een (aan)melding of aanvraag waarin met degene die ondersteuning zoekt integraal het functioneren wordt geïnventariseerd. De te bereiken resultaten worden gezamenlijk bepaald en vormen de leidraad om oplossingen te kiezen. Oplossingen zijn te vinden via eigen mogelijkheden, via mogelijkheden van het netwerk, via voorzieningen of via collectieve of individuele interventies.

Interventies (collectief, licht, zwaar)

Interventies zijn methoden en technieken die we inzetten om het gedrag van mensen te veranderen en / of hun omstandigheden positief te beïnvloeden. Dit heeft als doel om de kwaliteit van het leven van de inwoner /samenleving te veranderen.

IOAW

De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers. Mensen komen hiervoor in aanmerking als zij een oudere werkloze zijn en geen recht meer hebben op een werkloosheidsuitkering (WW). Dit kan ook als hun WGA-uitkering (Regeling werkherleving gedeeltelijk arbeidsgeschikten) is afgelopen.

IOAZ

De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen. Mensen komen hiervoor in aanmerking als zij onvoldoende inkomen hebben om van te leven en zijn gestopt met hun werk als zelfstandige.

Jeugdwet

De nieuwe jeugdwet maakt gemeenten bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor alle jeugdhulp en voor de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Op 1 januari 2015 treedt de nieuwe Jeugdwet in werking. Het rijk verwacht dat met deze decentralisatie gemeenten beter in zijn staat om, afgestemd op de lokale situatie, maatwerk te leveren en verbinding te leggen tussen verschillende leefdomeinen. Met de ontschotting van budgetten beoogd het rijk een betere samenwerking rond gezinnen die leidt tot effectievere en efficiëntere zorg.

Kanteling

De Kanteling is een VNG-project gericht op het stimuleren van gemeenten om de compensatieplicht op een nieuwe wijze vorm te geven, zodat mensen met een beperking betere kansen hebben om volwaardig mee te doen aan de samenleving. Hierbij staan behoud van regie over het eigen leven en zelfredzaamheid voorop.

Maatschappelijke stages

Maatschappelijke stage (MAS) is een vorm van leren binnen of buiten de school, waarbij leerlingen vanuit de school kennis maken met vrijwilligerswerk en non-profitorganisaties. Met deze kennismaking wordt tevens beoogd dat jongeren zich ontwikkelen op sociale vaardigheden en meer zicht krijgen op en verbondenheid krijgen met de samenleving. Per 2011 is een MAS verplicht voor elke bovenbouw leerling in het voortgezet onderwijs, maar het kabinet heeft het voornemen om dit te wijzigen per augustus 2015.

Multidisciplinair overleg

Overleg van deskundigen uit verschillende beroepsgroepen over de ondersteuningsbehoefte(n) van een inwoner, mogelijke oplossingen en de wijze waarop deze op elkaar kunnen worden afgestemd.

Plan

De uitkomsten van het Gesprek met mensen wordt vastgelegd in een plan. Het plan is een gespreksverslag, leidraad voor uitvoering, overeenkomst van wederzijdse rechten en plichten, aanvraag voor voorzieningen en interventies en /of toetsingskader voor de resultaatmeting.

Participatiewet

In de Participatiewet voegt het kabinet de Wet Werk en Bijstand (WWB), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een deel van de Wet arbeidsongeschiktheid jonggehandicapten (Wajong) samen. De Participatiewet is naar verwachting per 1 januari 2015 van kracht. Doel van de wet is stimuleren dat zoveel mogelijk mensen met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers aan het werk gaan en dat zij waar nodig ondersteuning krijgen van gemeenten om dit te realiseren. Door bundeling van de regelingen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt wil het Rijk de effectiviteit en efficiency van het beleid verhogen.

Passend onderwijs

Per 1 augustus 2014 zal de Wet Passend Onderwijs van kracht zijn. Doel van de wet is dat voor alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte onderwijs wordt gerealiseerd dat aansluit bij deze onderwijsbehoefte. Schoolbesturen krijgen hiervoor een zorgplicht; de zorgplicht houdt in dat het schoolbestuur verplicht is om elke leerling die zich bij hen aanmeldt een passende onderwijsplek te bieden binnen het samenwerkingsverband waar het schoolbestuur onder valt. Deze samenwerkingsverbanden moeten een ondersteuningsprofiel opstellen waarin zij aangegeven op welke wijze zij het bieden van passend onderwijs realiseren en dit ter goedkeuring aan gemeenten voorleggen.

Regierol

De gemeentelijke regierol heeft betrekking op situaties waarin het lokale bestuur op grond van hogere regelgeving of eigen politieke taakstelling de verantwoordelijkheid heeft voor de totstandkoming en / of uitvoering van beleid, maar daarbij in sterke mate afhankelijk is van medewerking van anderen (mensen, maatschappelijke organisaties en andere overheden (naar Denters, 1999)).

Scheiden van wonen en zorg

Het doel van het scheiden van wonen en zorg is het terugdringen en beheersen van de AWBZ-kosten en is ook geënt op de wens van mensen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen in de eigen woon- en leefomgeving. Wie ondersteuning en zorg nodig heeft krijgt die vanaf 2015 zoveel mogelijk dichtbij – in de eigen leefomgeving - door gemeenten en zorgverzekeraars aangeboden. Deze ondersteuning en zorg zijn gericht op zelfredzaamheid van mensen en versterken hun zelfstandigheid. Voor kwetsbare mensen die vanwege hun beperkingen niet meer in een thuisomgeving kunnen wonen, en die een beschermende en veilige omgeving nodig hebben, blijft zorg beschikbaar via de kern-AWBZ.

Sociaal netwerk

Een verzamelnaam voor alle betekenisvolle figuren (familie, vrienden en kennissen) die in iemands leven zijn en die een bijdrage kunnen leveren aan iemand welzijn en welbehagen.

Specialist

Een medewerker van de gemeente of een maatschappelijke partner die door training en/of ervaring bedreven is in het vaststellen en oplossen van zelfredzaamheidsproblemen, bijvoorbeeld een consulent werk en inkomen.

Tegenprestatie

De verplichting voor uitkeringsgerechtigden om in ruil voor hun uitkering een tegenprestatie naar vermogen te leveren. De achterliggende gedachte is dat een uitkeringsgerechtigde hiermee iets terug doet voor de samenleving, actief blijft/wordt en zich betrokken voelt bij de samenleving. Kenmerken van een tegenprestatie zijn: onbeloond, maatschappelijk nuttig, geen belemmering voor het accepteren van werk of re-integratie, beperkt in omvang en tijdsduur en wordt verricht naast of in aanvulling op reguliere arbeid en leidt niet tot verdringing .

Wajong

Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten. Het doel van de wet is om hulp te bieden bij het vinden en behouden van betaald werk voor mensen die al op jonge leeftijd een ziekte of handicap kregen zodat iedereen die kán werken, hiervoor ook de kansen krijgt. UWV voert de wet uit. Per 1 januari 2015 is een Wajong-uitkering alleen nog mogelijk voor jongeren die helemaal niet meer kunnen werken. Voor wie na die datum instroomt en nog wel arbeidsvermogen heeft, zal de Participatiewet gelden.

WEB

De Wet Educatie en Beroepsonderwijs regelt de bundeling van verschillende vormen van beroeps- onderwijs en volwasseneneducatie in 44 regionale opleidingen centra, 18 agrarische opleidingen centra, 13 vakscholen (bijvoorbeeld grafische lycea) en 8 overige. Naast het beroepsonderwijs vallen ook de volwassenen (basis)educatie, het vavo (voortgezet algemeen volwassenenonderwijs) en het cursorisch onderwijs onder de wet.

WI

De Wet Inburgering behelst de plicht voor vreemdelingen van buiten de EU die zich in Nederland willen en mogen vestigen om in te burgeren. Het doel van de inburgering is het voorkomen van achterstanden en het bevorderen van integratie. In januari 2013 is de wet gewijzigd. De wijziging behelst onder meer het zelf betalen van de inburgering, waarbij de mogelijkheid wordt geboden om daarvoor een sociale lening te sluiten

WIA

De Wet werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen is gericht op werknemers die na 2 jaar ziekte meer dan 35% arbeidsongeschikt zijn. De regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA) is er voor wie nog gedeeltelijk kan werken. Mensen die helemaal niet meer kunnen werken, krijgen een IVA-uitkering, de Inkomensvoorziening Volledig en duurzaam arbeidsongeschikten.

Wjz

De Wet op de jeugdzorg regelt de uitvoering van de jeugdzorg door provincies. Uitgangspunt van de wet is de hulpvraag van kinderen, jongeren en hun ouders en opvoeders. Vanaf 2015 valt de zorg voor jeugd volledig onder verantwoordelijkheid van gemeenten. Hiertoe zal de nieuwe Jeugdwet gaan gelden.

Wmo

De Wet maatschappelijke ondersteuning is er op gericht te stimuleren dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en mee kunnen doen in de samenleving, al of niet geholpen door vrienden, familie of bekenden. En als dat niet kan, is er ondersteuning vanuit de gemeente, bijvoorbeeld voor vrijwilligers en mantelzorgers. De Wmo regelt ook de hulp bij het huishouden en zorgt voor goede informatie over de hulp en informatie die mensen kunnen krijgen.

Wpg

De Wet publieke gezondheidszorg richt zich op gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit. De Wpg onderscheidt drie deelterreinen: collectieve preventie, uitvoering van de infectieziektebestrijding en uitvoering van jeugdgezondheidszorg.

WSW

Via de Wet sociale werkvoorziening ontvangen gemeenten middelen om mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap aan het werk te helpen. Het kabinet wil de sociale werkvoorziening vanaf 2015 onderbrengen in gemeentelijke werkbedrijven. Dit is een belangrijk onderdeel van de nieuwe Participatiewet. Onder de Participatiewet vallen straks alle mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

WW

De Werkloosheidwet is bedoeld als een tijdelijke uitkering om het verlies aan inkomen tussen twee banen op te vangen. De overheid stelt wel een aantal voorwaarden. Zo moeten mensen in de 36 weken voordat zij werkloos werden, minimaal 26 weken hebben gewerkt. De WW-uitkering wordt verstrekt door het UWV.

Wwb

De Wet werk en bijstand regelt dat mensen die niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien, bijstand kunnen ontvangen via hun gemeente. Mensen die bijstand ontvangen zijn verplicht om te zoeken naar werk.

Bijlage 2: Wijzigingen in het gemeentelijk takenpakket

Met de invoering van de drie decentralisaties verandert het takenpakket van gemeenten ingrijpend. De contouren van deze veranderingen zijn reeds geschetst in het bestuursakkoord 2011 en in de afgelopen jaren nader uitgewerkt in onder andere het Lenteakkoord en het huidige regeerakkoord. Aangezien momenteel de consequenties worden uitgewerkt van de medio 2013 gemaakte afspraken in het Sociaal Akkoord en het Zorg Akkoord is nog niet exact helder hoe het gemeentelijke takenpakket er uit gaat zien en welke middelen hiervoor beschikbaar komen. Hieronder een overzicht van de op dit moment bekende informatie.

MAATSCHAPPELIJK DOMEIN

	Jeugd en Onderwijs	Werk en Inkomen	Maatschappelijke Ondersteuning
Bestaande (& blijvend) taken gemeente	<p>WMO, Wpg, Wjz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeugdgezondheidszorg • Preventief jeugdbeleid • Lichte ambulante hulpverlening • Toeleiding naar en coördinatie van zorg • Leerlingenvervoer • Handhaven leerplicht 	<p>WWB, WSW, WEB, WI, IOAW, IOAZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inkomen en re-integratie bijstandsgerechtigden • Inkomen en re-integratie mensen met beperking • Armoedebeleid • Schuldhulpverlening • Bijzondere bijstand • Inburgering • Volwasseneneducatie 	<p>WMO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Publieke gezondheidszorg • Huishoudelijke hulp • Welzijnsbeleid • Maatschappelijke opvang • Woningaanpassingen • Vervoersvoorzieningen
Nieuwe taken gemeente	<p>Jeugdwet, AWBZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeugd GGZ • JeugdzorgPlus • Zorg licht verstandelijk gehandicapte jongeren • Jeugdreclassering • Jeugdbescherming 	<p>Participatiewet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inkomen en re-integratie deels arbeidsongeschikte jongeren • Beschut werk 	<p>AWBZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Extramurale begeleiding • Persoonlijke verzorging • Cliëntondersteuning
Taken maatschappelijke organisaties	<p>Kern AWBZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verpleging, behandeling en langdurig verblijf in zorginstelling • Geneeskundige zorg • Justitiële zaken (o.a. uithuisplaatsingen, omgangsregelingen, adoptie) 	<p>WW, WIA, Wajong:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inkomen en re-integratie werklozen • Inkomen en re-integratie arbeidsongeschikten • Inkomen en re-integratie volledig arbeidsongeschikte jongeren 	<p>Kern AWBZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verpleging, behandeling en langdurig verblijf in zorginstelling • Geneeskundige zorg